

K. Valdemāra iela 10/12, Rīga, LV – 1473, tālr. 67210124, fakss 67212307
www.mod.gov.lv, e-pasts: kanceleja@mod.gov.lv

2012. gada 17.jūlijā

Noteikumi Nr.18-NOT

Rīgā

Noteikumi par Nacionālo bruņoto spēku karavīra un zemessarga formas tērpiem, atšķirības zīmēm, pie formas tērpa nēsājamiem apbalvojumiem un to lietošanas kārtību

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar AM 19.12.2013. noteikumiem Nr.48-NOT)

Izdoti saskaņā ar
Valsts pārvaldes iekārtas
likuma 72.panta pirmās
daļas 2.punktu,
Militārā dienesta likuma
45.panta pirmo daļu,
Latvijas Republikas
Zemessardzes likuma
8.panta otro daļu un
37. panta otro daļu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi par Nacionālo bruņoto spēku karavīra un zemessarga formas tērpiem, atšķirības zīmēm, pie formas tērpa nēsājamiem apbalvojumiem un to lietošanas kārtību (turpmāk – Noteikumi) nosaka Nacionālo bruņoto spēku (turpmāk – NBS) karavīra un zemessarga formas tērpu, atšķirības zīmju, zīmotņu un pie formas tērpa nēsājamo apbalvojumu veidus un to lietošanas kārtību.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar AM 19.12.2013. noteikumiem Nr.48-NOT)

2. Tiesības valkāt karavīra vai zemessarga formas tērpu un lietot atšķirības zīmes ir karavīram un zemessargam, kā arī karavīram, kurš atvaļināts no dienesta ar tiesībām valkāt karavīra formas tērpu, un zemessargam, kuram beidzies līgums par dienestu Zemessardzē (turpmāk – ZS) un kuram piešķirtas tiesības valkāt formas tērpu.

Noteikumi par Nacionālo bruņoto spēku karavīra un zemessarga formas tērpiem, atšķirības zīmēm, zīmotnēm, pie formas tērpa nēsājamiem apbalvojumiem un to lietošanas kārtību

3. Karavīra un zemessarga formas tērpu un tā sastāvdaļas, atšķirības zīmes un apbalvojumus nēsā Noteikumos noteiktajā kārtībā.

4. Karavīram, kurš atvaļināts no dienesta ar tiesībām valkāt karavīra formas tērpu, atļauts valkāt karavīra formas tērpu valsts svētkos, atceres un atzīmējamās dienās, militāro vienību sarīkojumos un citos Aizsardzības ministrijas (turpmāk – AM) un NBS atbalstītos pasākumos Latvijas Republikā vai ārvalstīs.

5. Zemessargam, kuram beidzies līgums par dienestu ZS un ir piešķirtas tiesības valkāt formas tērpu, ir tiesības valkāt formas tērpu valsts svētkos, atceres un atzīmējamās dienās, kā arī militāros pasākumos.

6. Karavīram, kurš atvaļināts no dienesta ar tiesībām valkāt karavīra formas tērpu (arī Latvijas armijas karavīriem, kuri līdz 1940.gada 21.jūlijam dienējuši Latvijas armijā), ir tiesības aizsardzības ministra noteiktajā kārtībā iegādāties par personiskajiem līdzekļiem un valkāt karavīra ikdienas formas tērpu atbilstoši viņa dienesta pakāpei un amatam.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar AM 19.12.2013. noteikumiem Nr.48-NOT)

7. Karavīram un zemessargam, piedaloties starptautiskajās operācijās un ātrās reaģēšanas spēkos vai dienot citās starptautiskajās organizācijās, atļauts nēsāt attiecīgo valstu vai organizāciju atšķirības zīmes, bet, atgriežoties Latvijā, tās nēsāt aizliegts.

8. Karavīrs un zemessargs, valkājot formas tērpu, ievēro ārējā izskata prasības, kuras noteiktas Noteikumu 1. pielikumā.

II. Formas tērpu veidi un to nēsāšanas kārtība

9. Karavīra vasaras un ziemas formas tērpus (izņemot koncertformas un kapelānu amatu tērpus) iedala šādos veidos:

9.1. kaujas formas tērps (2.pielikums);

9.2. ikdienas formas tērps:

9.2.1. Jūras spēku (4.pielikums),

9.2.2. Gaisa spēku (5.pielikums),

9.2.3. Sauszemes spēku (6.pielikums),

9.2.4. Militārās policijas (7.pielikums);

9.3. svētku formas tērps:

9.3.1. Jūras spēku (4.pielikums),

9.3.2. Gaisa spēku (5.pielikums),

9.3.3. Sauszemes spēku (6.pielikums),

9.3.4. Militārās policijas (7.pielikums);

9.4. ceremoniālais formas tērps:

- 9.4.1. parādes formas tērps:
    - 9.4.1.1. Jūras spēku (4.pielikums),
    - 9.4.1.2. Gaisa spēku (5.pielikums),
    - 9.4.1.3. Sauszemes spēku (6.pielikums),
    - 9.4.1.4. Militārās policijas (7.pielikums);
  - 9.4.2. viesību formas tērps (8.pielikums);
  - 9.5. speciālais formas tērps:
    - 9.5.1. godasardzes formas tērps (9.pielikums),
    - 9.5.2. orķestru formas tērps (10.pielikums),
    - 9.5.3. adjutantū, sevišķo uzdevumu virsnieku, aizsardzības atašeju un militāro pārstāvju formas tērps (11.pielikums),
    - 9.5.4. kapelānu formas tērps (12.pielikums),
    - 9.5.5. vienību speciālais formas tērps (13.pielikums);
  - 9.6. sporta tērps;
  - 9.7. zemessarga lauka formas tērps (3.pielikums).
- (Papildināts ar AM 19.12.2013. noteikumiem Nr.48-NOT)*

10. *(Svītrots ar AM 19.12.2013. noteikumiem Nr.48-NOT).*

- 11. Zemessarga lauka formas tērpu valkā:
    - 11.1. pildot ikdienas dienesta pienākumus;
    - 11.2. manevros, taktiskajās mācībās, kaujas dežūrās;
    - 11.3. militārajās izglītības iestādēs;
    - 11.4. izpildot sardzes dienestu un dienesta norīkojumus;
    - 11.5. valsts, pašvaldību un karaspēku oficiālās svinībās, militārajās parādēs;
    - 11.6. pēc vienības komandiera vai augstāka priekšnieka rīkojuma;
    - 11.7. pildot jaunsargu instruktora darba pienākumus;

(Papildināts ar AM 27.10.2014. noteikumiem Nr. 47-NOT)

  - 11.8. pildot ar kaujas atbalstu vai kaujas nodrošinājumu saistīta amata pienākumus
- (Papildināts ar AM 27.10.2014. noteikumiem Nr. 47-NOT)*

- 12. Karavīrs kaujas formas tērpu valkā:

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar AM 27.10.2014. noteikumiem Nr. 47-NOT)

  - 12.1. pildot ikdienas dienesta pienākumus;
  - 12.2. manevros, taktiskajās mācībās, kaujas dežūrās;
  - 12.3. militārajās izglītības iestādēs;
  - 12.4. izpildot sardzes dienestu un dienesta norīkojumus;
  - 12.5. pildot dienesta pienākumus starptautiskajās operācijās un ātrās reaģēšanas spēkos;
  - 12.6. pēc vienības komandiera vai augstāka priekšnieka rīkojuma.
  - 12.7. *(Svītrots ar AM 27.10.2014. noteikumiem Nr. 47-NOT).*

12.¹ Zemessargs kaujas formas tērpu valkā:

(Papildināts ar AM 27.10.2014. noteikumiem Nr. 47-NOT)

- 12.¹¹. pildot ikdienas dienesta pienākumus;
- 12.¹². manevros, taktiskajās mācībās, kaujas dežūrās;
- 12.¹³. militārajās izglītības iestādēs;
- 12.¹⁴. izpildot sardzes dienestu un dienesta norīkojumus;
- 12.¹⁵. pildot dienesta pienākumus starptautiskajās operācijās un ātrās reaģēšanas spēkos;
- 12.¹⁶. valsts, pašvaldību un karaspēku oficiālās svinībās, militārajās parādēs;
- 12.¹⁷. pēc vienības komandiera vai augstāka priekšnieka rīkojuma;
- 12.¹⁸. pildot jaunsargu instruktora darba pienākumus;
- 12.¹⁹. pildot ar kaujas atbalstu vai kaujas nodrošinājumu saistīta amata pienākumus.

13. Ikdienas formas tērpu valkā:

- 13.1. pildot ikdienas dienesta pienākumus;
- 13.2. pēc vienības komandiera vai augstāka priekšnieka rīkojuma.

14. Svētku formas tērpu valkā:

- 14.1. esot klāt militārajās parādēs, taču nepiedaloties tajās;
- 14.2. ārvalstu pārstāvju pieņemšanās;
- 14.3. valsts, pašvaldību un karaspēku oficiālās svinībās;
- 14.4. oficiālās vizītēs;
- 14.5. vainagu nolikšanā pie pieminekļiem un brāļu kapos, bērņu procesijās;
- 14.6. pēc vienības komandiera vai augstāka priekšnieka rīkojuma;
- 14.7. pēc karavīra vēlēšanās pie dievgalda, laulībās, kristībās.

15. Parādes formas tērpu valkā:

- 15.1. piedaloties militārajās parādēs (valkā vasaras parādes formas tērpa variantu Nr.2 un ziemas parādes formas tērpa variantu Nr.2);
- 15.2. esot klāt militārajās parādēs;
- 15.3. ārvalstu pārstāvju pieņemšanās;
- 15.4. piedaloties valsts, pašvaldības un karaspēku oficiālās svinībās;
- 15.5. oficiālās vizītēs;
- 15.6. pēc vienības komandiera vai augstāka priekšnieka rīkojuma;
- 15.7. pēc karavīra vēlēšanās pie dievgalda, laulībās, kristībās.

16. Viesību formas tērpu valkā:

- 16.1. ārvalstu pārstāvju pieņemšanās;
- 16.2. ievērojot valsts protokola prasības;
- 16.3. valsts, pašvaldības un karaspēku oficiālās svinībās;
- 16.4. oficiālās vizītēs;
- 16.5. pēc vienības komandiera vai augstāka priekšnieka rīkojuma.

17. Godasardzes formas tērpu valkā:

- 17.1. norīkojumā pie Rīgas pils un Brīvības pieminekļa;
- 17.2. piedaloties militārajās parādēs;
- 17.3. esot klāt militārajās parādēs;
- 17.4. ārvalstu pārstāvju pieņemšanās;
- 17.5. valsts, pašvaldību un karaspēku oficiālās svinībās;
- 17.6. oficiālās vizītēs;
- 17.7. prezidenta sagaidīšanā;
- 17.8. akreditācijas pasākumos;
- 17.9. ziedu nolikšanā;
- 17.10. bērēs, piemiņas un atceres pasākumos;
- 17.11. augstu viesu sagaidīšanā, pieņemšanās;
- 17.12. pēc vienības komandiera vai augstāka priekšnieka rīkojuma.

18. Orķestru formas tērpu valkā:

- 18.1. militārās ceremonijās, koncertos, pasākumos, kuros orķestris piedalās kā vienīgā NBS apakšvienība;
- 18.2. pēc vienības komandiera vai augstāka priekšnieka rīkojuma.

19. Adjutantu, sevišķo uzdevumu virsnieku, aizsardzības atašeju un militāro pārstāvju formas tērpu valkā:

- 19.1. pildot ikdienas dienesta pienākumus (adjutanti);
- 19.2. esot klāt militārajās parādēs;
- 19.3. piedaloties militārajās parādēs;
- 19.4. ārvalstu pārstāvju pieņemšanās;
- 19.5. piedaloties valsts, pašvaldību un karaspēku oficiālās svinībās;
- 19.6. oficiālās vizītēs;
- 19.7. ievērojot valsts protokola prasības.

20. Kapelānu formas tērpu valkā:

- 20.1. pildot ikdienas dienesta pienākumus;
- 20.2. vadot dievkalpojumus, bēres un aizlūgumus;
- 20.3. piedaloties valsts, AM un NBS organizētajos pasākumos, kuros kapelāni veic aizlūgumus un citus reliģiska rakstura rituālus;
- 20.4. pēc virskapelāna rīkojuma.

21. Speciālo formas tērpu valkā:

- 21.1. Jūras spēki:
  - 21.1.1. uz kuģiem, manevros, taktiskajās mācībās, dežūrās, izpildot dienesta norīkojumus un citus dienesta pienākumus,
  - 21.1.2. pēc vienības komandiera vai augstāka priekšnieka rīkojuma;
- 21.2. Gaisa spēki:
  - 21.2.1. veicot gaisa kuģu un virszemes iekārtu tehnisko apkopi un darbus

radiotehnisko posteņu teritorijā,

21.2.2. pildot ikdienas dienesta pienākumus;

21.3. Militārā policija:

21.3.1. izpildot sardzes dienestu, dienesta norīkojumus un citus dienesta pienākumus,

21.3.2. regulējot NBS un citu transportlīdzekļu kustību un veicot to kontroli (satiksmes uzraudzību),

21.3.3. pavadot kolonnas un apsargājot militārās kravas,

21.3.4. citu speciālo uzdevumu pildīšanas laikā un pēc vienības komandiera vai augstāka priekšnieka rīkojuma;

21.4. Speciālo uzdevumu vienība:

21.4.1. pildot dienesta pienākumus,

21.4.2. veicot specifiskus dienesta pienākumus (piedaloties speciālās pretterorisma un kaujas operācijās).

22. Sporta tērpu valkā:

22.1. sporta nodarbībās un pasākumos, kas saistīti ar fiziskajām aktivitātēm;

22.2. pēc vienības komandiera vai augstāka priekšnieka rīkojuma.

23. Viesību formas tērps pienākas NBS komandierim, AM izpildsekretāram militāro spēju attīstības jautājumos, NBS Apvienotā štāba priekšniekam un vietniekiem, NBS regulāro spēku vienību (Sauszemes spēku kājnieku brigādes, Jūras spēku flotiles, Gaisa spēku aviācijas bāzes, Nodrošinājuma pavēlniecības, Mācību vadības pavēlniecības, Štāba bataljona, Militārās policijas, Speciālo uzdevumu vienības) un Zemessardzes komandierim, adjutantiem, sevišķo uzdevumu virsniekiem, aizsardzības atašējiem un militārajiem pārstāvjiem ārvalstīs. Pārējiem virsniekiem ir tiesības izgatavot viesību formas tērpu par personiskajiem līdzekļiem.

24. Kalendāra laiku, kad karavīri un zemessargi pāriet uz vasaras vai ziemas formas tērpu, nosaka NBS garnizonu priekšnieki. AM un tās padotībā esošajās iestādēs dienāšo karavīru pāreju uz vasaras vai ziemas formas tērpu nosaka AM valsts sekretārs.

25. Pārejas periodos – pavasarī līdz pārejai uz vasaras formas tērpu un rudenī līdz pārejai uz ziemas formas tērpu – karavīrs nēsā formas tērpus atbilstoši Noteikumiem pievienotajiem pielikumiem.

26. Karavīrs un zemessargs, pildot dienesta pienākumus, valkā attiecīgās vienības formas tērpu un atšķirības zīmes.

26.¹ Karavīrs speciālists, pildot dienesta pienākumus speciālista amatā, valkā attiecīgās vienības formas tērpu un speciālista atšķirības zīmes

(dienesta pakāpes atšķirības zīmes, uzpleču (atloku) zīmes un specialitāšu zīmes).

(Papildināts ar AM 19.12.2013. *noteikumiem* Nr.48-NOT)

27. Karavīrs un zemessargs bereti nēsā tikai pie ikdienas un kaujas formas tērpa vai lauka formas tērpa. Bereti uzliek pilnībā uz galvas virsmas, bet beretes kokarde atrodas virs kreisās acs. Virs kokardes berete ir ielocīta un tās labā mala ir nolocīta uz leju tā, lai turpinātu sveicienā paceltas rokas līniju.

28. Karavīrs, kurš pārcelts dienesta turpināšanai uz citu NBS regulāro spēku vienību (turpmāk – regulāro spēku vienības) vai ZS vienību, vai zemessargs, kurš pārcelts uz citu ZS vienību, ar dienu, kad karavīrs vai zemessargs ieskaitīts personālsastāvā, pie kaujas formas tērpa vai lauka formas tērpa valkā jaunās vienības atšķirības zīmes, bereti un beretes kokardi.

29. Iepriekšējās (pēdējās) dienesta vietas ikdienas formas tērpu ar atšķirības zīmēm, bereti un beretes kokardi karavīrs vai zemessargs turpina nēsāt līdz brīdim, kad viņu nodrošina ar jaunās vienības ikdienas formas tērpu, atšķirības zīmēm, bereti un beretes kokardi. AM un tās padotībā esošajās iestādēs, NBS Apvienotajā štābā, Mācību vadības pavēlniecībā un Nodrošinājuma pavēlniecībā dienēšie karavīri turpina nēsāt iepriekšējās (pēdējās) dienesta vietas ikdienas formas tērpu ar atšķirības zīmēm, bereti un beretes kokardi, bet pie kaujas formas tērpa nēsā jaunās vienības atšķirības zīmes, bereti un beretes kokardi.

30. Ja vienību reorganizē vai likvidē, karavīrs vai zemessargs drīkst nēsāt reorganizētās vai likvidētās vienības krūšu zīmi un apbalvojumus, bet vienības atšķirības zīmes (piedurknes uzšuves, uzpleču (atloku) zīmes un beretes kokardi) nēsāt aizliegts. Ja karavīrs vai zemessargs ir atvaļināts pirms vienības reorganizācijas vai likvidācijas (vai sakarā ar to), viņš drīkst nēsāt iepriekšējās dienesta vietas vienības atšķirības zīmes.

31. Amatpersona, kura organizē ierindas skati vai dienesta sanāksmi, nosaka, kādā formas tērpā karavīram vai zemessargam jāpiedalās ierindas skatē vai dienesta sanāksmē.

32. Vienības komandieris nosaka karavīra formas tērpu, pildot ikdienas dienesta pienākumus, ejot patruļā, dienesta norīkojumā, dienot štābā vai mācoties militārajā izglītības iestādē.

33. Karavīrs no dienesta pienākumu pildīšanas brīvajā laikā var valkāt civilapģērbu. Vienības komandieris (priekšnieks) atļauj karavīram valkāt civilapģērbu dienesta pienākumu pildīšanas laikā, ja to prasa dienesta uzdevumi, kā arī grūtniecēm.

34. Karavīram vai zemessargam, atrodoties ārvalstīs, aizliegts valkāt karavīra formas tērpu, izņemot gadījumu, ja viņš ārvalstīs pilda tādus dienesta uzdevumus, kuros ir paredzēta karavīra formas tērpa valkāšana.

35. Karavīrs, kurš piekomandēts citai vienībai, valkā savas vienības formas tērpu un atšķirības zīmes.

36. Karavīrs, kurš pārvietots no NBS uz AM un tās padotībā esošajām iestādēm (izņemot Militārās izlūkošanas un drošības dienestu), pildot amata pienākumus iestādē, valkā ikdienas formas tērpu un atšķirības zīmes. Ja karavīrs nav nodrošināts ar ikdienas formas tērpu, viņš valkā kaujas formas tērpu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar AM 19.12.2013. noteikumiem Nr.48-NOT)

37. Virsnieka zobenu atļauts nēsāt pie parādes formas tērpa, piedaloties parādēs un ceremonijās (pēc vienības komandiera vai augstāka priekšnieka rīkojuma). Zobena lietošanu ierindā nosaka AM 2006.gada 7.aprīļa noteikumi Nr.8-NOT „Ierindas noteikumi”.

38. Formas tērpa sastāvdaļas (14.pielikums) pie formas tērpa nēsā Noteikumos noteiktajā kārtībā.

III. NBS un ZS atšķirības zīmes un to nēsāšanas kārtība

39. NBS un ZS atšķirības zīmes karavīrs un zemessargs pie formas tērpa nēsā Noteikumu 15.pielikumā noteiktajā kārtībā.

40. Regulāro spēku vienību un ZS atšķirības zīmju veidi:

40.1. dienesta pakāpju atšķirības zīmes (metāla atšķirības zīmes, uzpleču tuneļi, zīmotnes) (16.pielikums);

40.2. piedurknes uzšuves (ikdienas, kaujas, lauka un speciālajam formas tērpiem) (17.pielikums);

40.3. uzpleču (atloku) zīmes (18.pielikums);

40.4. beretes kokardes (19.pielikums);

40.5. specialitāšu zīmes (20.pielikums).

41. Dienesta pakāpju metāla atšķirības zīmes stiprina uz ikdienas un svētku formas tērpa žaketes uzplečiem un viesību formas tērpa pītajiem zelta uzplečiem.

42. Dienesta pakāpju atšķirības zīmes uz ikdienas un svētku formas tērpa žaketes uzplečiem, sākot no brigādes ģenerāļa pakāpes, var būt arī izšūtas.

43. Dienesta pakāpju atšķirības zīmes (uzpleču tuneļus) nēsā uz vasaras ikdienas formas tērpa, džempera, vasaras formas mēteļa (virsjakas) un Jūras spēku ziemas formas mēteļa uzplečiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar AM 19.12.2013. *noteikumiem* Nr.48-NOT)

44. Dienesta pakāpju atšķirības zīmes (zīmotnes) nēsā uz parādes formas tērpa un ziemas formas mēteļa apkakles atlokiem.

45. Regulāro spēku vienību vai apakšvienību un ZS uzšuves stiprina pie kaujas, lauka, ikdienas un svētku formas tērpa piedurknēm (Militārās policijas karavīri arī pie džempera).

46. Regulāro spēku vienību vai apakšvienību un ZS uzpleču (atloku) zīmes stiprina:

46.1. pie ikdienas un svētku formas tērpa žaketes apkakles atlokiem;

46.2. pie ziemas formas mēteļa un parādes formas tērpa uzplečiem.

47. Beretes kokardi nēsā pie attiecīgās regulāro spēku vienības vai apakšvienības apstiprinātās beretes.

48. Regulāro spēku vienību vai apakšvienību specialitāšu zīmes nēsā pie kaujas formas tērpa vai lauka formas tērpa.

49. NBS karavīri, ārstniecības personāls un kapelāni rokas apsējus ar Sarkanā Krusta emblēmu nēsā Ministru kabineta 2010.gada 15.jūnija noteikumos Nr.524 „Kārtība, kādā izgatavo un izsniedz rokas apsējus un identifikācijas kartes ar Sarkanā Krusta emblēmu” noteiktajos gadījumos un kārtībā.

IV. Pie formas tērpa nēsājami apbalvojumi un to nēsāšanas kārtība

50. Aizsardzības ministra, NBS komandiera, regulāro spēku vienību un ZS apbalvojumus pie formas tērpa nēsā atbilstoši Noteikumu 21.pielikumam.

51. Karavīrs pie ikdienas, svētku, parādes vai viesību formas tērpa nēsā ordeņus, goda zīmes, medaļas vai to lenšu atgriezumus šādā secībā:

51.1. valsts apbalvojumi:

51.1.1. Triju Zvaigžņu ordenis vai Triju Zvaigžņu ordeņa goda zīme,

51.1.2. Viestura ordenis vai Viestura ordeņa goda zīme,

51.1.3. Atzinības krusts vai Atzinības krusta goda zīme,

51.1.4. 1991. gada barikāžu dalībnieku piemiņas zīme;

51.2. ārvalstu ordeņi pēc to šķiras (pakāpes) un saņemšanas kārtības;

51.3. aizsardzības ministra apbalvojumi:

51.3.1. aizsardzības ministra apbalvojums "Atzinības goda zīme",

51.3.2. aizsardzības ministra apbalvojums goda zīme "Par ieguldījumu bruņoto spēku attīstībā",

51.3.3. aizsardzības ministra apbalvojums piemiņas medaļa „Skmējot Latvijas dalību NATO”,

51.3.4. aizsardzības ministra apbalvojums piemiņas medaļa „NATO samits 2006”;

51.3.5. aizsardzības ministra apbalvojums „Krūšu nozīme”.

(Papildināts ar AM 27.10.2014. *noteikumiem* Nr. 47-NOT)

51.4. NBS komandiera apbalvojumi:

51.4.1. NBS komandiera apbalvojums goda zīme "Par nopelniem",

51.4.2. NBS komandiera apbalvojums goda zīme "Par centību militārajā dienestā",

51.4.3. NBS komandiera apbalvojums piemiņas medaļa "Par piedalīšanos starptautiskajās operācijās",

51.4.4. NBS komandiera apbalvojums medaļa "Par sprāgstošu priekšmetu iznīcināšanu",

51.4.5. NBS komandiera apbalvojums goda zīme „Varonības krusts”;

51.5. NBS regulāro spēku vienību un ZS komandiera apbalvojumi (pēc to dibināšanas datuma):

51.5.1. Latvijas Republikas Saeimas un Valsts prezidenta drošības dienesta (turpmāk – SVPDD) apbalvojums „Atzinības zīme”,

51.5.2. ZS komandiera apbalvojums „Zemessardzes nopelnu zīme”,

51.5.3. ZS komandiera apbalvojums „Zemessargu izdienas zīme”,

51.5.4. NBS Speciālo uzdevumu vienības (turpmāk – SUV) komandiera apbalvojums „SUV 5 gadu pastāvēšanas jubilejas medaļa”,

51.5.5. NBS Jūras spēku komandiera apbalvojums goda zīme "Par nopelniem",

51.5.6. SVPDD komandiera apbalvojums goda zīme „Par ieguldījumu Drošības dienesta attīstībā”,

51.5.7. SVPDD komandiera apbalvojums piemiņas zīmes „Par ieguldījumu I Policijas bataljona izveidošanā”,

51.5.8. SUV dibināšanas 10.gadadienai veltītais apbalvojums „Piemiņas nozīme”,

51.5.9. NBS Štāba bataljona komandiera apbalvojums „Goda zīme”, veltīts NBS Štāba bataljona atjaunošanas desmitajai gadadienai,

51.5.10. NBS Gaisa spēku komandiera apbalvojums goda zīme "Par nopelniem",

51.5.11. Militāras pretizlūkošanas dienesta apbalvojums goda zīme „Par ieguldījumu Militārās pretizlūkošanas dienesta attīstībā”,

51.5.12. NBS Militārās policijas komandiera apbalvojums goda zīme „Par nopelniem Militārās policijas attīstībā”,

51.5.13. ZS komandiera apbalvojums „Par kalpošanu Zemessardzei”,

51.5.14. NBS Jūras spēku komandiera piemiņas medaļa „Latvijas kara flotei 85 gadi”,

51.5.15. NBS Mācību vadības pavēlniecības komandiera apbalvojums goda zīme „Par nopelniem Mācību vadības pavēlniecības attīstībā”,

51.5.16. Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas (turpmāk – NAA) rektora apbalvojums „Atzinības zīme”,

51.5.17. ZS komandiera apbalvojums piemiņas medaļa „Zemessardzei 15 gadi”,

51.5.18. ZS komandiera apbalvojums goda zīme „Par kalpošanu tautai un Latvijai”,

51.5.19. NBS Sauszemes spēku komandiera apbalvojums goda zīme „Par nopelniem”,

51.5.20. NBS Štāba bataljona komandiera apbalvojums „Goda zīme”,

51.5.21. SUV komandiera apbalvojums goda zīme „Par nopelniem”,

51.5.22. NBS Nodrošinājuma pavēlniecības komandiera apbalvojums goda zīme „Par nopelniem”;

51.6. citu valsts drošības iestāžu un valsts iestāžu piešķirtie apbalvojumi;

51.7. ārvalstu goda zīmes un medaļas.

52. Zemessargs pie formas tērpa nēsā ordeņus, goda zīmes, medaļas vai to lenšu atgriezumus Noteikumu 51.punktā noteiktā secībā, izņemot aizsardzības ministra apbalvojumu „Krūšu nozīme” (turpmāk – AM krūšu nozīme), kura uzliekama krūšu kreisajā pusē uz krūšu zīmju līnijas kā pirmā zīme.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar AM 19.12.2013. noteikumiem Nr.48-NOT)

53. Apbalvojumus (22.pielikums) pie formas tērpa nēsā krūšu kreisajā pusē tā, lai apbalvojuma rindas vidējais apbalvojums atrastos pret krūts kreisās puses vidu, izņemot AM krūšu nozīmi, kura uzliekama krūšu kreisajā pusē uz krūšu zīmju līnijas kā pirmā zīme.”

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar AM 19.12.2013. noteikumiem Nr.48-NOT)

54. SVPDD komandiera apbalvojumu „Atzinības zīme” (turpmāk – SVPDD atzinības zīme), ZS komandiera apbalvojumus „Zemessardzes nopelnu zīme” (turpmāk – ZS nopelnu zīme) un „Zemessarga izdienas zīme” (turpmāk – Izdienas zīme), SVPDD komandiera apbalvojumu goda zīmi „Par ieguldījumu I Policijas bataljona izveidošanā” (turpmāk – SVPDD goda zīme „Par ieguldījumu I Policijas bataljona izveidošanā”), SUV dibināšanas 10.gadadienai veltīto apbalvojumu „Piemiņas nozīme” (turpmāk – SUV piemiņas nozīme) un NAA apbalvojumu „Atzinības zīme” (turpmāk – NAA atzinības zīme) nēsā virs apbalvojumu rindas.

55. Karavīrs pie ikdienas un svētku formas tērpa nēsā ordeņu, goda zīmju un medaļu lenšu atgriezumus (32 mm x 10 mm) un virs apbalvojumu lenšu

atgriezumus rindas – SVPDD atzinības zīmi, ZS nopelnu zīmi (tās miniatūrzīmi) un Izdienas zīmi, SVPDD goda zīmi „Par ieguldījumu I Policijas bataljona izveidošanā” (tās miniatūrzīmi), SUV piemiņas nozīmi un NAA atzinības zīmi. Lenšu atgriezumus liek virs kreisās krūšu kabatas, un tos drīkst kārtot vairākās rindās. Vienā rindā liek ne vairāk kā trīs lenšu atgriezumus.

56. Zemessargs, pildot dienesta pienākumus (izņemot lauka apmācības), pie lauka formas tērpa drīkst nēsāt ordeņu, goda zīmju un medaļu lenšu atgriezumus (32 mm x 10 mm) un virs apbalvojumu lenšu atgriezumus rindas – SVPDD atzinības zīmi, ZS nopelnu zīmi (tās miniatūrzīmi) un Izdienas zīmi, SVPDD goda zīmi „Par ieguldījumu I Policijas bataljona izveidošanā” (tās miniatūrzīmi), SUV piemiņas nozīmi un NAA atzinības zīmi. Lenšu atgriezumus liek virs kreisās krūšu kabatas, un tos drīkst kārtot vairākās rindās. Vienā rindā liek ne vairāk kā trīs lenšu atgriezumus.

57. Pie ikdienas formas tērpa krekla ar īsajām piedurknēm nēsā tikai ordeņu, goda zīmju un medaļu lenšu atgriezumus Noteikumu 51.punktā noteiktajā kārtībā. Virs apbalvojumu lenšu atgriezumus rindas liek SVPDD atzinības zīmi, ZS nopelnu zīmi (tās miniatūrzīmi) un Izdienas zīmi, SVPDD goda zīmi „Par ieguldījumu I Policijas bataljona izveidošanā” (tās miniatūrzīmi), SUV piemiņas nozīmi un NAA atzinības zīmi.

58. Karavīrs ordeņus, goda zīmes un medaļas (vai to miniatūrzīmes) nēsā oficiālos pasākumos pie svētku, parādes un viesību formas tērpa. Nedrīkst nēsāt vienlaicīgi ordeņus, goda zīmes, medaļas un to miniatūras. Ordeņu, goda zīmju un medaļu miniatūrzīmes ir tiesības iegādāties par personiskajiem līdzekļiem. To nēsāšana nav obligāta.

59. Zemessargs ordeņus, goda zīmes un medaļas (vai to miniatūrzīmes) nēsā tikai svētku, atceres un atzīmējamās dienās, kā arī militāros pasākumos.

60. Ordeņus, goda zīmes un medaļas pie svētku vai parādes formas tērpa liek pēc pulksten 19.00 oficiālos pasākumos. Pirms pulksten 19.00, ja nav atsevišķa rīkojuma, liek apbalvojumu lenšu atgriezumus.

61. Ordeņus, goda zīmes un medaļas nenēsā pie ikdienas formas tērpa krekla ar garām piedurknēm, džempera, darba formas, speciālā tērpa, formas mēteļa un virsjakas.

62. Pēc apbalvošanas ar augstākas šķiras (pakāpes) ordeni, goda zīmi vai medaļu tā paša apbalvojuma zemākas šķiras (pakāpes) ordeni, goda zīmi vai medaļu vairs nenēsā. Pēc apbalvošanas ar ordeni šā ordeņa goda zīmi vairs nenēsā.

63. Ja apbalvojumus nevar salikt vienā rindā citu blakus citam, atļauts tos sakārtot pamīšus tā, lai augstākie apbalvojumi nedaudz pārsegtu katru nākamo zemāko. Apbalvojumus nedrīkst kārtot vairākās rindās.

64. Karavīrs un zemessargs drīkst nēsāt likvidēto un reorganizēto vienību apbalvojumus Noteikumu 51.punktā noteiktajā kārtībā.

65. Karavīrs un zemessargs nedrīkst nēsāt ordeņus un goda zīmes kopā ar to lenšu atgriezumiem.

66. Karavīrs un zemessargs pie formas tērpa nedrīkst nēsāt līdz 1991.gadam piešķirtos okupācijas varas apbalvojumus.

67. Karavīrs valsts apbalvojumu ordeņu lenšu atgriezumus un miniatūrās goda zīmes, kā arī piemiņas zīmju mazās nozīmes nēsā pie ikdienas un svētku formas tērpa, bet ordeņu zvaigznes, krustus un lentes, kā arī miniatūrās ordeņu zīmes nēsā tikai valsts svētkos vai svinīgos gadījumos pie svētku un parādes formas tērpa.

68. Karavīrs valsts apbalvojumu ordeņu zīmes, miniatūrās ordeņu zīmes un ordeņu goda zīmes nēsā oficiālos pasākumos pie svētku, parādes un viesību formas tērpa.

69. Zemessargs valsts apbalvojumu ordeņu lenšu atgriezumus un miniatūrās goda zīmes, kā arī piemiņas zīmju mazās nozīmes nēsā pie lauka formas tērpa, pildot dienesta pienākumus, bet ordeņu zvaigznes, krustus, ordeņu zīmes, miniatūrās ordeņu zīmes un ordeņu goda zīmes nēsā tikai valsts svētkos, atceres un atzīmējamās dienās, kā arī militāros pasākumos.

70. Valsts apbalvojumus – Triju Zvaigžņu ordeni, Viestura ordeni, Atzinības krustu un to goda zīmes, 1991.gada barikāžu dalībnieku piemiņas zīmi nēsā Valsts apbalvojumu likumā noteiktajā kārtībā.

71. Kaklā nēsā tikai nozīmīguma ziņā augstāko no kaklā nēsājamām ordeņa zīmēm, bet pārējās – attiecīgā ordeņa statūtos un pēc nozīmīguma noteiktajā kārtībā. Ordeņu zīmes piestiprina pie formas tērpa malas ārpus pogu līnijas tā, lai augšējā ordeņa zīme būtu vienā līnijā ar apbalvojumu lenšu līniju.

72. Ja karavīrs vai zemessargs apbalvots ar vairākiem valsts apbalvojumu ordeņiem, augstāko ordeņa zvaigzni liek pirmo, bet pārējās – zem tās ieslīpā līnijā uz iekšu, ievērojot valsts apbalvojumu nēsāšanas secību. Pār plecu nēsā augstākā ordeņa lenti.

73. Citu valstu apbalvojumus karavīrs un zemessargs var pieņemt, bet publiski nēsāt – vienīgi ar Valsts prezidenta atļauju Valsts apbalvojumu likumā noteiktajā kārtībā. Valsts prezidenta atļauja piešķirtā citas valsts apbalvojuma publiskai nēsāšanai nav nepieciešama karavīriem, kuri to saņēmuši, pildot aktīvo dienestu.

74. Ja citas valsts apbalvojumu saņem no dienesta atvaļināts karavīrs vai zemessargs un vēlas to publiski nēsāt, viņš par to paziņo Ordeņu kapitulam triju mēnešu laikā no apbalvojuma pasniegšanas dienas. Apbalvotā persona paziņojumā norāda piešķirtā apbalvojuma nosaukumu, valsti, kura apbalvojumu piešķīrusi, un apbalvojuma piešķiršanas datumu un paziņojumam pievieno apbalvojuma diploma kopiju. Paziņojumu par citas valsts apbalvojuma piešķiršanu un atļauju to publiski nēsāt publicē laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”.

75. Citu valstu apbalvojumu miniatūrzīmes, miniatūrās goda zīmes un lenšu atgriezumus var nēsāt ikdienā. Karavīrs citas valsts apbalvojumu nēsā oficiālos pasākumos pie svētku, parādes un viesību formas tērpa.

76. Ja valsts apbalvojuma zīmi, diplomu vai apliecību nozaudē apbalvotajai personai ir pienākums par to ziņot Ordeņu kapitulam. Apbalvotai personai nozaudēto apbalvojumu ir iespējams atjaunot, bet ar to saistītos izdevumus tā sedz no personiskajiem līdzekļiem.

77. Citu valsts drošības iestāžu un valsts iestāžu apbalvojumus nēsā, tikai apmeklējot attiecīgo organizāciju.

V. Krūšu zīmes un to nēsāšanas kārtība

78. Regulāro spēku vienību un ZS vienību krūšu zīmes pie formas tērpa nēsā atbilstoši Noteikumu 21.pielikumam.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar AM 19.12.2013. noteikumiem Nr.48-NOT)

79. Karavīram un zemessargam atļauts nēsāt šādas piešķirtās krūšu zīmes:

79.1. regulāro spēku vienību un ZS vienību krūšu zīmes (vienības piederības zīmes) (23.pielikums);

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar AM 19.12.2013. noteikumiem Nr.48-NOT)

79.2. izglītības zīmes (24.pielikums):

79.2.1. militāro izglītības iestāžu un kursu krūšu zīmes,

79.2.2. ārvalstu militāro augstskolu un augstāko militāro kursu krūšu zīmes,

79.2.3. Latvijas un ārvalstu augstskolu krūšu zīmes;

79.3. amata zīmes (noteiktam amatam) (25.pielikums);

79.4. kvalifikācijas zīmes (par noteiktu iemaņu un prasmju sasniegšanu) (26.pielikums).

80. Karavīrs krūšu zīmes nēsā pie ikdienas, svētku un parādes formas tērpa.

81. Zemessargs drīkst nēsāt krūšu zīmes pie lauka formas tērpa, pildot dienesta pienākumus (izņemot lauka apmācības) un valsts svētku, atceres un atzīmējamās dienās.

82. Regulāro spēku vienību un ZS vienību krūšu zīmes nēsā krūšu kreisajā pusē uz krūšu zīmju līnijas. Ja karavīram ir tiesības nēsāt vairākas zīmes, tās novieto vertikālā līnijā (ne vairāk kā divas zīmes) šādā kārtībā no augšas:

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar AM 19.12.2013. noteikumiem Nr.48-NOT)

82.1. pēdējā piešķirtā krūšu zīme;

82.2. jebkura krūšu zīme pēc karavīra vai zemessarga izvēles.

83. Augstāko militāro izglītības iestāžu un kursu, kā arī Latvijas un ārvalstu augstskolu krūšu zīmes nēsā krūšu labajā pusē uz augstākās izglītības zīmju līnijas. Ja karavīram vai zemessargam ir tiesības nēsāt vairākas zīmes, tās novieto vertikālā līnijā (ne vairāk kā divas zīmes) šādā kārtībā no augšas:

83.1. Latvijas augstāko militāro izglītības iestāžu un kursu krūšu zīmes;

83.2. Latvijas augstskolu krūšu zīmes;

83.3. ārvalstu augstāko militāro izglītības iestāžu krūšu zīmes;

83.4. ārvalstu augstskolu krūšu zīmes.

84. Amata un kvalifikācijas zīmes nēsā krūšu labajā pusē uz amata un kvalifikācijas zīmju līnijas. Ja karavīram vai zemessargam piešķirtas vairākas kvalifikācijas zīmes, tās liek horizontālā līnijā, sākot ar augstākās šķiras kvalifikācijas zīmi, vienā rindā (ne vairāk kā trīs zīmes) šādā kārtībā (pēc to dibināšanas datuma):

84.1. izpletņlēcēja kvalifikācijas zīme;

84.2. SUV izpletņlēcēja nozīmīte;

84.3. SUV nozīme „Kaujas peldētājs”;

84.4. SUV snaipera nozīme „Vienmēr trāpīts”;

84.5. Jūras spēku Mācību centra virsdienesta instruktora kvalifikācijas zīme;

84.6. NBS krūšu nozīme „Par izcilu šaušanu”;

84.7. ūdenslīdēja atmiņētāja kvalifikācijas zīme;

84.8. kuģu ūdenslīdēja kvalifikācijas zīme;

84.9. NBS Štāba bataljona kvalifikācijas zīme „Par izturību”;

84.10. Jūras spēku kuģa komandiera amata zīme;

84.11. Latvijas Valsts prezidenta militārā adjutantu amata zīme;

84.12. Nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas skolas kvalifikācijas zīme;

84.13. NBS zemūdens nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas operatora kvalifikācijas zīme

(Papildināts ar AM 19.12.2013. noteikumiem Nr.48-NOT)

85. Pēc augstākas pakāpes kvalifikācijas zīmes piešķiršanas zemākas pakāpes zīmi vairs nenēsā.

86. Krūšu zīmju miniatūrzīmes atļauts nēsāt pie viesību formas tērpa.

87. Personām, kurām piešķirtas krūšu zīmes, ir tiesības tās nēsāt arī pēc atvaļināšanās no NBS vai izbeidzot līgumu par dienestu ZS. Pie civilā uzvalka atļauts nēsāt krūšu zīmes miniatūrzīmi.

88. Karavīrs un zemessargs drīkst nēsāt likvidēto un reorganizēto vienību krūšu zīmes.

89. Krūšu zīmju nēsāšana nav obligāta.

VI. Noslēguma jautājumi

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar AM 19.12.2013. noteikumiem Nr.48-NOT)

90. Ar šo noteikumu spēkā stāšanos spēku zaudē:

90.1. ar AM 1999.gada 17.decembra pavēli Nr.355 apstiprinātais „Nolikums par apbalvojumu izvietojumu uz ikdienas, svētku un parādes formas tērpa”;

90.2. ar AM 2000.gada 7.novembra pavēli Nr.312 apstiprinātais nolikums „Par Latvijas Republikas Nacionālās aizsardzības akadēmijas kadetu formas tērpu”.

91. NBS izstrādā un AM izdod līdz 2014.gada 1.decembrim nepieciešamos tiesību aktus par šajos noteikumos minēto formas tērpu, to atsevišķo sastāvdaļu, atšķirības zīmju piešķiršanas nosacījumiem un to tehniskos aprakstus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar AM 19.12.2013. noteikumiem Nr.48-NOT)

92. Aizsardzības ministra līdz šo noteikumu spēkā stāšanās dienai izdotie tiesību akti, kas nosaka atsevišķo formas tērpu, to sastāvdaļu un atšķirības zīmju piešķiršanas nosacījumus un to tehnisko aprakstu ir piemērojami, ciktāl tie nav pretrunā ar šiem noteikumiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar AM 19.12.2013. noteikumiem Nr.48-NOT)

93. Līdz 2017.gadam noteikt pārejas periodu zemessargu pārejai uz kaujas formas tērpa valkāšanu. Zemessargi, kuri līdz 2017.gadam nav nodrošināti ar kaujas formas tērpu, ir tiesīgi valkāt aizsardzības ministra noteikto lauka formas tērpu.

(Papildināts ar AM 19.12.2013. noteikumiem Nr.48-NOT)

Ministrs

A.Pabriks